

У30
323(545.1)
К25

Ислом КАРИМОВ

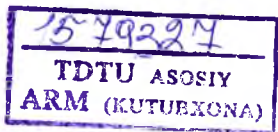
**ИНСОН, ХАЛҚ ВА МИЛЛАТ
ХОТИРА БИЛАН ТИРИК
ВА БАРҲАЁТДИР**

«ЎЗБЕКИСТОН»

Ислом КАРИМОВ

**ИНСОН, ХАЛҚ ВА МИЛЛАТ
ХОТИРА БИЛАН
ТИРИК ВА БАРҲАЁТДИР**

ТОШКЕНТ – «ЎЗБЕКИСТОН» – 2015

УЎК: 323(575.1)(042.3)

КБК 66.3(5Ў)

К25

ISBN 978-9943-28-321-3

© «ЎЗБЕКИСТОН» НМИУ, 2015

Ушбу рисоладан Ўзбекистон Республикаси Президенти Ислом Каримовнинг 2015 йил 9 май куни Хотира ва қадрлаш куни муносабати билан оммавий ахборот воситалари учун берган интервьюсининг матни ўрин олган бўлиб, унда Иккинчи жаҳон урушида фашизм устидан қозонилган Ғалабанинг 70 йиллигини бутун жаҳон ҳамжамияти қатори халқимиз ҳам катта тайёргарлик билан кутиб олгани, бу буюк сананинг моҳияти ва аҳамияти, эл-юртимизнинг уруш йилларида кўрсатган мардлиги ва қаҳрамонлиги, инсониятни фашизм балосидан халос этиш йўлида қўшган улкан ҳиссаси ҳақида тарихий мисоллар асосида атрофлича фикр юритилган. Шу билан бирга, тарихий хотиранинг инсон, жамият ва давлат ҳаётидаги аҳамияти, ҳозирги кунда дунёдаги вазият, бугунги ва эртанги тараққиётимиз, юрти-

мизда ҳукм сураётган тинчлик ва осойишталикни қадрлаш ва мустаҳкамлаш, амалга оширилаётган кенг кўламли ислоҳотларни янада чуқурлаштириш, бунёдкорлик ишларини янги босқичга кўтариш, ёшларимизни соғлом ва баркамол қилиб тарбиялаш бўйича олдимизда турган долзарб вазифалар хусусида янги фикр ва гоялар илгари сурилган.

Бугун Ватанимиз, халқимиз Улуғ Ватан урушида фашизм устидан қозонилган Ғалабанинг 70 йиллигини кенг нишонламоқда.

Ана шу буюк сана билан, аввало, урушда ўзбек халқининг вакили сифатида қатнашган, ҳар томонлама қаҳрамонлик ва ботирлик кўрсатган барча уруш фахрийларини, шулар қаторида фронт ортида кунни – кун, тунни – тун демасдан фидо-корона меҳнат қилган, ғалаба учун курашган юртдошларимизни, бутун халқимизни табриклаш, жанг майдонларида бугунги мана шундай мусаффо осмон учун жон берган азиз инсонларнинг муқаддас хотираси, арвоқлари олдида тиз чўкиб таъзим қилиш, шу кунларга етиб келолмаганларни эслаш барчамиз учун, ҳеч шубҳасиз, ҳам қарз, ҳам фарз, деб биламан.

Бугунги кунда дунёда кимки бу уруш ҳақида гапирмасин, одамзод бошига оғир жудолик ва қийинчиликлар, муси-

бат ва азоб-уқубатлар солган бу қирғин ҳақиқатан ҳам инсоният тарихидаги энг қонли ва даҳшатли фожиа бўлганини тасдиқлайди. Бизнинг юртимизда ҳам бирорта инсон, оила йўқки, бу қирғиннинг жабрини тортмаган бўлса ёки уни кўзда ёш билан эсламаса. Бугун ана шундай изтироб юртимизда яшаётган ҳар қайси одамнинг хаёлидан такрор ва такрор ўтади.

Қисқача айтганда, фашизм устидан қозонилган ғалаба халқимиз учун чиндан ҳам жуда катта машаққат эвазига қўлга киритилганини ва нақадар қимматга тушганини ҳаммамиз яхши тушунамиз.

Бу ҳақда гапирганда, авваламбор, уруш келтирган йўқотиш ва айрилиқлар, фарзанди, турмуш ўртоғи, ака-укалари урушга кетиб, қайтиб келмаган минг-минглаб оналар, бева қолган ёш-ёш аёллар, опасингилларимизнинг мотамсаро бўлиб, бутун умр ўз жигарбандлари, болалари, яқинларини эслаб, уларнинг йўлига интизор бўлиб яшагани, ўйлайманки, ҳозир

ҳам ҳаммамизнинг кўнглимизни безовта қилиши табиий, албатта. Чунки бу фақат хотира эмас, афсус-надоматли, аламли бир кечинмадир.

Биз Ғалаба кунини, бир томондан, катта ғурур ва хурсандчилик билан нишонлаймиз, иккинчи томондан эса, журналистларимиз жуда тўғри айтганидек, кўзда ёш билан кутиб оламиз. Бу фикр, бу сўзларни ҳеч ким эсидан чиқармаслиги керак. Мана шундай байрам кунларида бу ғалаба билан биз бутун халқимизни табриклаймиз. Бу албатта хурсандчилик, нега деганда, ўзингиз ўйланг, бунинг тескариси бўлганида нима бўларди? Бу фашизмга таслим бўлиш, қуллик ва хўрлик остида яшаш, оқибатини ҳагто тасаввур қилиш ҳам қийин бўлган мудҳиш бир қисмат, фожиа бўларди. Бу ғалабанинг маъно-мазмунини шундай тушуниб, унинг аҳамиятига шундай баҳо берар эканмиз, бу йўлда юз минглаб ёш, навқирон юртдошларимиз жон олиб, жон бергани,

ўйлайманки, ҳеч қачон халқимизнинг хотирасидан ўчмайди.

Шу борада баъзи ракамларга мурожаат қиладиган бўлсак, урушдан олдин мамлакатимиз аҳолисининг сони 6,5 миллионга яқин бўлган бўлса, унинг 1,5 миллиони урушда қатнашиб, жасорат ва қаҳрамонлик кўрсатган. Бошқача айтганда, уруш бошланиши билан Ўзбекистоннинг барча мард ўғлонлари фашизмга қарши курашга отланган, юртимизда қурол кўтаришга қодир бўлган ҳар қайси одам шу урушда қатнашган.

Ана шу жасур ва фидойи ота-боболаримиз, акаларимиз она юртимизни ёвуз душмандан ҳимоя қилди ва керак бўлса, ўзбек халқи, ўзбек ўғлони нималарга қодир эканини амалда яна бир бор намоён этди, десак, тўғри бўлади.

Мана шу қонли урушда қатнашиб, жанг майдонларида ҳалок бўлган ватандошларимиз ҳақида гапириш, албатта, жуда оғир. Ярим миллионга яқин одам

жангу жадалларда курбон бўлиб, ўз уйига қайтмади.

Бу рақамларни айтиш осон. Афсуски, вақт ўтгани сайин баъзи одамлар бунга жуда содда, оддий кўз билан қарайди. Мен ўйлайманки, урушда курбон бўлган ҳар битта жон, ҳар бир ҳалок бўлган инсон – бу мислсиз йўқотиш, катта мусибат. Агар уларнинг ҳар бирини орқасида оиласи, ота-онаси, севган ёри, мурғак болалари бўзлаб қолганини ҳисобга оладиган бўлсак, бу қанча-қанча инсонларнинг, керак бўлса, бутун эл-юртнинг фожиасига айланганини сезиш, ҳис этиш қийин эмас.

Мен бу воқеаларни болалик пайтимда ўз кўзим билан кўрганман, мудҳиш қорахатлар келганида шаҳар ва қишлоқларимизда, маҳаллаларимизда, юртимизда яшаётган ҳар бир одам учун бу катта мотамга айланганига гувоҳ бўлганман.

Буларнинг барчасини, ўзига яқин инсонини йўқотиш нақадар оғир мусибат эканини қалбидан, юрагидан ўтказган

кишигина ўша пайтдаги умумхалк кайғусини, қандай мудҳиш фожиани бошимиздан кечирганимизни тасаввур қила олади.

Шу нуктаи назардан қараганда, мен бир фикрни яна такрорлаб айтмоқчиман: фақатгина рақамларнинг ўзи билан урушнинг даҳшатини ҳам, Ғалабанинг моҳиятини ҳам тўлиқ тушунтириб бўлмайди. Лекин ҳар қайси оила, авваламбор, ҳар қайси она учун фарзандидан айрилиш ҳақиқатан ҳам шундай бир тенгсиз жудоликки, бу умрбод битмас жароҳат бўлиб қолади. Бу ҳақиқатни ҳеч ким инкор эта олмайди.

Шу борада яна бир фикрни айтиб ўтиш керакки, уруш йилларида фронт ортида меҳнат қилган юртдошларимиз учун ҳам осон бўлмаган. Кўпчилик ёшларимиз балки бундан унчалик хабардор эмасдир. Нега деганда, биз бу ҳақда, афсуски, кўп гапирмаймиз. Уруш пайтида собиқ Иттифокнинг ғарбий ўлкаларидан Ўзбекистонга кўчириб келтирилган завод-

ларда ким меҳнат қилган, деб ўзимизга бир савол бериб кўрайлик. Мана, мисол учун, Тошкент кишлок хўжалиги машиналари заводи бўладими ёки «Ил» самолётларини ишлаб чиқарган авиация бирлашмаси бўладими, уларнинг барчасида ўша пайтда қарияларимиз, аёлларимиз, болалар ва ўсмирлар ишлаган. Мен бу заводларнинг тарихини яхши биламан, уларда шундай қаттиқ тартиб ўрнатилганки, агар кимдаким ишга 5 дақиқа кеч келадиган бўлса, 5 йил қамок жазосига ҳукм қилинган. 10 дақиқа кечикканга 10 йиллик жазо тайинланган. Мана шундай ниҳоятда оғир бир вазиятда баъзи одамлар цехларнинг ўзида ётиб-туриб, шу ернинг ўзида кечаю кундуз ишлашга мажбур бўлган. Бундай тартибда ишлаш инсон учун қанчалик машаққат эканини ҳозирги ёшларга журналистларимиз аниқ мисоллар билан шарҳлаб, тушунтириб берса, фойдадан холи бўлмайди.

Тасаввур қиласизми, ўша заводларда ишлаган одамлар ўртасида «Бундан

кўра мени ҳарбий хизматга юборинглар, фронтга бориб жангга кирай», деганлар ҳам кам бўлмаган. Бундай ҳолатларни ўз кўзи билан кўрган ва бугун яхши эслайдиган одамлар ҳам бор.

Яна бир муҳим фикр шуки, Ўзбекистон уруш йилларида СССРнинг ғарбий ҳудудларидан, фашистлар Германияси босиб олган ерлардан кўчирилган минг-минглаб одамларни қабул қилган, эл-юртимиз уларга ўз уйидан жой берган, нафақат бошпана берган, ўз қалбини очиб, меҳр-мурувват кўрсатган. Ўзбек халқининг жабрдийда одамларга бошпана бергани, уларга кўрсатган чексиз меҳр-оқибати, одамийлиги, инсонийлигини унутишга ҳеч кимнинг ҳеч қандай ҳаққи йўқ. Мен буни ҳар қадамда такрор ва такрор айтишга тайёрман. Нега деганда, 1 миллиондан ортиқ одамга, аёллар, кекса ва ногирон кишиларга, етим болаларга бошпана бериш, нафақат бошпана бериш, ўзига етишмаган, ўзи муҳтож бўлган бир бурда нонни улар билан бирга

баҳам кўриш – бу оддий ва осон иш эмас. Бу ҳамманинг ҳам кўлидан келмайди.

Халқимиз ўртасида «Сен етим эмасан!» деган ибора айна шу йилларда пайдо бўлди. Буни бутун ўзбек халқи яхши билади, десак, тўғри бўлади. Эл-юртимиз ана шундай оғир ва мусибатли дамларда ўзининг меҳр-мурувватини, юксак инсоний фазилатларини намойиш этиб, ҳаёт синовидан ёруғ юз билан ўтгани ҳар қандай таҳсинга муносибдир.

Шуни алоҳида таъкидлаш керакки, ўша пайтларда юртимизда бирорта одам, бирорта хонадон бунга қарши чиққани йўқ. Бирорта одам, биз нега уларга уйимиздан жой беришимиз, уларни боқишимиз керак, эй бу қандай адолатсизлик, деб гапиргани йўқ. Ёки ичида, юрагида уларга қарши бир оғиз сўз айтгани йўқ. Буни ҳатто хаёлига ҳам келтиргани йўқ. Масалан, ўша пайтда бизнинг оиламиз ҳам Белоруссия ва Украинадан эвакуация қилинган одамларни қабул қилган. Уйимизни уларга бўшатиб бериб,

Ўзимиз қандай қийналиб яшаганимизни мен яхши биламан. Ўша вақтда мен эсимни таниган бола эдим.

Бугун айрим мамлакатларда ғалабага биз жуда катта ҳисса қўшганмиз, деб мақтаниб юрганлар ҳам топилади. Мана, 9 май арафасида МДХ мамлакатлари раҳбарлари учрашувида ҳам шундай ҳолат кўзга ташланди. Бу учрашувда айтилган гаплар балки Интернетда чиққандир, ўқисангиз бўлади. Баъзи мамлакатларнинг раҳбарлари кимгадир ёқиш, хушомадгўйлик қилиш учун 9 май байрамини, албатта, Москвада ўтказиш керак, деган гапларни ҳам айтди. Мен бу ҳақда гапиришни ҳам истамайман. Биз бу борада ўз вақтида энг тўғри жавобимизни бердик ва бизнинг фикримизни кўпчилик эшитди. Кимгадир ма-лай бўлиш ўзбек халқига, Ўзбекистон раҳбарига ҳеч қачон ярашмаган ва биз ҳеч қачон, ҳеч кимга бош эгганимиз йўқ. Бу фикрни халқимизга жуда чуқур ва атрофлича етказиш керак.

Ўзбекистон — мустақил давлат. Энди халқимиз ҳеч қачон кимгадир қул бўлишга рози бўлмайди ва кимнингдир буйруғини бажариб юрадиган замонга ҳеч қачон қайтмайди. Озодлик, эркинлик ҳавосидан бир бор тўйиб нафас олган одам ҳеч қачон қулликка кўнмайди, қулликка қайтмайди.

Шу нуқтаи назардан қараганда, қаҳрамонлик ҳақида гапирадиган бўлсак, бизнинг ота-боболаримиз жанг майдонларида мардлик ва матонат кўрсатгани учун Ўзбекистоннинг 338 нафар ўғлони Совет Иттифоқи Қаҳрамони унвонига сазовор бўлган, минг-минглаб юртдошларимиз жанговар орден ва медаллар билан тақдирланган. Буларнинг барчаси халқимизнинг фашизмга қарши курашда кўрсатган жасорати ва ботирлигининг амалий намоёниши деб биламиз.

Шуларни ҳам ҳисобга олиб айтadиган бўлсак, бизга ақл ўргатмоқчи бўлган, Ғалаба кунини қаерда ўтказишни маслаҳат берадиган одам, ўйлайманки,

аввал етти марта ўйлаб, кейин товуш чиқариши керак.

Ўзбекистон мустақилликка эришганига яқинда 24 йил бўлади. Мустақиллик куни – Ватанимиз тарихида, халқимиз ҳаётида абадий муҳрланиб қолган қутлуғ сана. Юртимизда туғилган, энди 5 ёшга тўлган болалар ҳам ҳар қадамда «Мен – Ўзбекистон фуқаросиман!» деб, фахрланиб, ғурурланиб гапиради. Кимки мамлакатимизга келса, бу ҳақиқатнинг тасдиғини ҳар қадамда кўриши мумкин. Лекин бундай даражага эришиш ҳар қайси халқнинг ўзига, унинг раҳбарига ҳавола. Буни тушуниш керак. Тушуниш учун эса одам шундай ғоя билан, яъни мустақиллик ғояси билан, ғурур-ифтихор билан яшаши керак.

Мен ғурур ҳақида кўп гапираман. Негаки, ғурур ва ифтихор билан яшаш ўзликни асраш, бу дунёда ҳеч кимдан кам бўлмасдан барчага тенг муносабатда бўлиш деганидир. Бундай ҳаёт тарзига ҳамма ҳам эришавермайди. Ўзбек

халқининг бағрикенглик, меҳр-оқибат, савоатпешалик каби кўплаб чин инсоний фазилатлари каторида яна шундай улуғ хусусияти борки, у ҳеч қачон, ҳеч кимнинг олдида бош эгмаган. Буюк аждодларимизни, Амир Темур бобомизни эсланг, уларнинг ўғитларига кулок тутинг. Ҳар қайси одам – у қандай ёшда бўлмасин, қаерда ва қайси лавозимда ишламасин – бошига қандайдир оғир иш ёки ташвиш тушганида, мен кимман, қандай буюк зотларнинг авлодиман, деган саволни ўзига берса, тўғри йўлни албатта топади. Бу саволга жавоб тариқасида қалбида беихтиёр ғурур ва ифтихор туйғулари пайдо бўлади. Албатта, биз бой тарихимиз, улуғ аждодларимиз билан ҳар қанча фахрлансак арзийди. Тарихимиз – битмас-туганмас хазина, биз учун чексиз ғурур манбаи.

Ёшу қари ҳар қайси ватандошимиз яхши англайдики, 9 май санасини юртимизда Хотира ва кадрлаш куни деб номлаганимиз бежиз эмас. Бундан 17 йил олдин

бу борада қабул қилган қароримизнинг туб моҳиятини ҳам тарихий илдизларимиз, хусусиятларимиздан изласак тўғри бўлади. Яъни, халқимиз Ватан учун, юрт учун жонини фидо қилган одамларни ҳеч қачон унутмайди, бу фазилат бизнинг қон-қонимизга, суяк-суягимизга сингиб кетган.

Шу маънода, инсоният тарихидаги энг қонли урушда шунча қурбон берган халқ орқада қолган ўша мудҳиш кунларни, бугунги ёруғ дамлар учун азиз жонини фидо қилганларни, бу йўлда азоб-укубат тортган инсонларни асло ёдидан чиқармайди. Шунинг учун биз юртимизда 35 жилддан иборат «Хотира китоби»ни нашр этдик ва халқимизнинг ана шу асл фарзандларининг барчасининг номларини олтин ҳарфлар билан тарихга муҳрлаб қўйдик. Пойтахтимизда ва вилоятларимиз марказларида Хотира майдонларини барпо этдик. Ана шу бешафқат урушда қатнашган бирор-та одам ҳам халқимизнинг хотирасидан.

эътиборидан четда қолгани йўқ. Уларнинг азиз номлари ҳамма жойда эсга олинади, эзгу ишлари барчага маълум.

Фараз қилинг, агар биз ана шу «Хотира китоби»ни чиқармаганимизда, мана шундай Хотира майдонларини ташкил қилмаганимизда нима бўларди? Отаси, ака-укалари, кариндош-уруғлари урушда ҳалок бўлган, бедарак кетган инсонлар ўз яқинларининг қабрини зиёрат қилиш учун қаёққа борарди?

Масалан, менинг жияним умрбод отасини қидириб ўтди. У отасини умуман кўрмаган. Нега деганда, у 1939 йилнинг охирида туғилган бўлса, ўша йилнинг бошида отаси Фин урушига кетган. Сўнг 1941–1945 йиллардаги урушда қатнашган ва қайтиб келмаган. Ундан ёдгор бўлиб икки-учта хат қолган, холос. Отасини тириклигида бир бор кўрмаган ўғил уни умрбод излади, кўплаб мамлакатларда бўлди. Лекин, афсуски, унинг қабрини тополмасдан, ўзи ҳам оламдан ўтиб кетди. Бундай аянчли тақдирларни, жабр-

ситаamlарни тасаввур этадиган бўлсак, инсоннинг хаёлидан нималар ўтади?

Шу нуқтаи назардан қараб, яна бир бор айтмоқчиман: биз бугун тирик бўлган, орамизда ҳаёт бўлиб юрган уруш қахрамонлари олдида бир умр қарздормиз, уларнинг олдида бош эгиб таъзим қиламиз. Шу билан бирга, уларнинг умрини узайтириш учун нима керак бўлса, ҳаммасини қилишимиз лозим. Халқимиз «Ҳаёт – бу оқар дарё», дейди, яъни ҳаёт ҳеч қачон бир жойда тўхтаб турмайди. Ҳаётнинг қонуни шундайки, туғилиш бор экан, ўлим ҳам ҳақ. Бу нарса инсоннинг ихтиёрига боғлиқ эмас. Демокриманки, бу дунёга ҳеч ким устун бўлмаган. Лекин Худо одамга бу ҳаётни, бу умрни инсоний бурчини адо этиш учун буюрган. Умр мазмуни қилинган эзгу ишлар ва яхшиликлар билан ўлчанади. Эй инсон, ҳаётинг давомида бу бурчингни қандай бажаряпсан, бу дунёда сендан қандай из қоляпти, деган саволларга биз ҳар куни, ҳар дақиқа жавоб излашимиз,

хаёлимизнинг бир чеккасида доимо шу масала туриши керак.

«Ҳаёт – оқар дарё» деган иборанинг жуда катта маъноси, тўғрироғи, даъвати бор. Шу нуктаи назардан қараганда, урушда қатнашган, бугун ҳаёт бўлган инсонларнинг сони ҳам камайиб бораётганини катта афсус билан айтишга мажбурмиз. Лекин, начора, оқадиган дарёни тўхтатиб бўлмас экан. Бу аччиқ ҳақиқатни онгли яшайдиган ҳар қайси одам чуқур англаши ва яхшилик қилишга шошилиши керак. Бировга яхшилик қилган одамга, албатта, яхшилик қайтади, ўзига қайтмаса боласига, набираларига қайтади. Бу фикр, бу ғояни айниқса энди катта ҳаётга кириб келаётган ёшларимиз унутмасдан, умр бўйи бунга амал қилиб яшаса, ҳеч қачон кам бўлмайди.

Шу маънода, 9 май кунига, бу улуғ санага Хотира ва қадрлаш кунини деб ном берганимиз бугун мамлакатимизда яшаётган 31 ярим миллион халқимизнинг аجدодларимиз хотираси ва тарих олдидаги ҳам

карзи, ҳам фарзи эди, десак, тўғри бўлади. Айнан шундай: халқимиз эл-юрт тинчлиги ва ободлиги, осмонимиз мусаффолиги йўлида жон фидо қилганларни асло унутмайди, уларнинг хотирасини калбида мангу сақлайди, тирик бўлганларни эса эъзозлайди, уларнинг қадрини жойига қўяди.

Бугун узоқ ва яқиндаги хорижий давлатларни кузатадиган бўлсак, уларда ҳам, мана, аста-секинлик билан «хотира» деган сўз ишлатила бошланди. Лекин улар «қадрлаш» деган сўзни эсидан чиқарганга ўхшайди. Демокчиманки, бизнинг бу борадаги саъй-харакатимиз, ишларимизни бошқалар ҳам намуна сифатида кўриб, бунинг маъносини англамоқда, мазмун-моҳиятини тушуниб, мағзига, томирига етиб бормоқда.

Йиллар ўтади, замонлар ўтади, лекин хотира ва қадрлаш деган ибора халқимиз ҳаётида абадий қолади. Ҳар қайси инсон, халқ, миллат ўзининг тириклиги, барҳаётлигини хотира билан ўлчайди.

Барчамиз хотира билан яшаймиз, хотира билан тирикмиз. Хотирасини, ўтмишини эсидан чиқарган инсон, қўпол бўлса ҳам айтиш керак, ҳайвонга айланади.

Бугун юртимизда кечаги кунни эсламайдиган, аждодларини, боболарини ёдга олмайдиган одамнинг ўзи йўқ, десам, адашмаган бўламан. Дунё тарихида қудратли салтанат яратган соҳибқирон Амир Темир бобомиз, ўз ақл-заковати, улкан илмий салоҳияти билан жаҳон тамаддунига бекиёс ҳисса қўшган буюк алломаларимиз, азиз-авлиёларимиз билан ким фахрланмайди дейсиз? Ўтган йили Самарқандда бўлиб ўтган «Ўрта асрлар Шарқ алломалари ва мутафаккирларининг тарихий мероси, унинг замонавий цивилизация ривожигаги роли ва аҳамияти» мавзусидаги халқаро конференцияда дунёнинг 50 мамлакатидан келган атоқли олимлар бу тарихий меросни бутун инсоният манфаати йўлида биргаликда ўрганиш, уни тарғибу ташвиқ қилиш, амалий ҳаётда янада кенг қўллаш

кераклигини алоҳида таъкидлагани, ай-тинглар, ҳаммамизга гурур ва ифтихор бағишламайдими?

Биз кўпинча бу борада ҳам камтарлик қиламиз. Лекин менинг тилагим, истагим шуки, бу ҳақда кўпроқ гапириш, меросимизни кўпроқ ва чуқурроқ ўрганиш керак. Буюк аждодларимизни, ота-боболаримизни эслаш дегани – бу ўзимизга тан бериш деганидир. Мен ана шундай фикрдаман. Ўзимизга тан берадиган бўлсак, авваламбор, биздан олдин ўтган аждодларимизга тан берайлик. Улар қандай инсонлар эди, қандай ҳаёт кечирган, ўзидан қандай ном қолдирган эди, деган саволлар ҳақида ўйлаш лозим. Шу ўринда доғистонлик машҳур шоир Расул Ҳамзатовнинг бир фикри ёдимга тушди. Яъни, у айтадики, агар сен ўзингдан олдин ўтганларни милтиқ билан отадиган бўлсанг, авлодларинг сени замбаракдан ўққа тугади. Бу гапда ҳақиқатан ҳам чуқур маъно бор.

Шу борада яна бир фикрга эътибор беришингизни истардим. Фашизмга қарши

жангга кирган бизнинг ота-боболаримиз қандайдир бир тепалик ёки қайсидир бир «улуғ дохий» учун жон бермаган. Ўзбек ўғлонлари, авваламбор, ўзи туғилган шаҳар ва қишлоқни, ўз она юртини, ўз яқинларини, меҳрибон отаси ва онаси, севикли ёри, жондан азиз фарзандларини кўз олдига келтирган ҳолда беомон жангга кирган, шу муқаддас Ватанимиз учун жонини фидо қилган.

Ҳозир ҳам айрим мамлакатларда «За СССР», «За Сталина» деган гаплар айтилган янги-янги бадиий фильмлар намоиш қилиняпти. Бу гаплар, даъватларнинг барчаси ёлғон ва уйдирма гаплар. Бу борада асл ҳақиқат ҳали ҳам юзага чиққани йўқ. Мен ўйлайманки, бу ҳақиқат энди ошқора бўлади. Яқинда Россияда чиқадиган «Комсомольская правда» газетасида бир мақолани ўқидим. Мақола муаллифи, уруш фахрийси бўлган 90 яшар бир отахон: «Мен ҳеч қачон «Сталин учун» деб хужумга отилганим йўқ, умримда бундай гапни айтмаганман», деб ёзибди. Бундай

фикрлар бошка мамлакатларда энди-энди ёзиляпти ва ишончим комилки, хақиқат албатта қарор топади.

Мен ёвуз душман билан рўбарў бўлиб, даҳшатли жангга кирган аскарларимиз ўша лаҳзаларда нимани ўйлаган, уларнинг хаёлидан қандай фикрлар, кечинмалар ўтган экан, деб ўзимга кўп савол бераман, оғир бўлса-да, уларнинг рухий ҳолатини, ўй-хаёлларини ўзимга тасаввур этишга ҳаракат қиламан. Ана шунда «Қани энди, юртимни, ўзимнинг азизларимни яна бир бор кўрсам, уларни бағримга боссам», деб ўйлаган ўғлонлар кўз ўнгимда гавдаланади. Мен аминманки, улар айнан шундай ўйлаган, авваламбор, ўз юртини эслаб, азиз инсонларини яна бир марта кўрсам, деб жон берган.

Ота-онаси, фарзанди учун, эл-юрт, она Ватан учун ўзини фидо қилишга тайёр бўлган инсонни хақиқий ўғлон дейдилар. Ўғлон деган сўз билан ўғил деган сўзнинг фарқи бор. Ўғлон деган сўзнинг маъноси жуда катта. Яъни, ўғилларнинг энг сара-

сини, мард йигитларни халқимиз ўғлон дейди. Шу маънода, бугун униб-ўсиб келаётган ёшларимиз ҳам ўз юртини мана шундай севса, унга фидойи бўлиб яшаса, биз бугун ҳам, келажакда ҳам ҳеч қачон, ҳеч кимдан кам бўлмаймиз, ўз мақсад-муддаоларимизга албатта етамиз.

Шу нуқтаи назардан караганда, яна бир фикрни такрорлаб айтишни лозим деб биламан. Ҳозир бу ҳақда гапирмасам, ўзимни худдики қалбимда, юрагимда бўлган сўзларни тўлиқ ифода этмагандек ҳис қиламан. Яъни, бугун мана шу буюк санани нишонлаётган юртимиздаги ҳар қайси оила, ҳар қайси инсон, авваламбор, бу мудҳиш уруш бошқа ҳеч қачон қайтарилмасин, деб ният қилади, бошқа бундай мусибатларни кўрмайлик, деб кўлини фотиҳага очади. Бунга менинг ишончим комил. Бизнинг қарияларимиз қачон дуога қўл очмасин, Яратганимиздан эл-юртимизга тинчлик ва омонлик, фаровонлик ва равақ сўрайди. Мана шундай

ҳаётӣ, ҳикматга тўла гапларни такрорлашдан чарчамайдиган қарияларимиз хонадонларимизнинг файзи ва баракаси, десак, ҳар томонлама тўғри бўлади. Агар кимнинг уйида мана шундай қариялар бўлса, улар – бахтли инсонлардир.

Шу ўринда биз бу табаррук зотлар олдида умрбод қарздор эканимизни унутмаслигимизни истардим. Нега деганда, бу ҳаёт, унинг ҳар куни, ҳар дақиқаси ғанимат. Мендан бу сўзнинг замирида қандай маъно бор, деб сўраса агар, келажакда пушаймон бўлмаслик учун бизни асраб-авайлаб вояга етказган кексаларимиз ҳаёт бўлган пайтида уларнинг олдидаги бурчингни бажар, дегани бу, деб жавоб берган бўлардим.

Афсуски, биз кўп ҳолларда ота-оналаримизга, қарияларимизга улар ҳаёт бўлганида қандайдир эътиборсизлик, беписандлик билан қараймиз. Ҳали онамнинг ёнида бўлишга вақт, имконият бўлади, деб ўйлаймиз. Биз осий бандалар ана шундай фикрда бўлиб, ғанимат

дамларни ўтказиб юборамиз. Бошимиз деворга тақ этиб урилганида эса кеч бўлади. Шу маънода, ота-оналаримиз билан кўпроқ суҳбатлашиш, уларнинг кўнглини кўтариш, маслаҳатини, дуосини олиш – бу бизнинг нафақат бурчимиз, балки, бу биз учун улкан бахт, десак, тўғри бўлади.

Мен бизга, халқимизга аввало нима керак, деган саволни кўп такрорлайман. Бугун ҳам шу сўзларни айтишдан чарчмайман: бизга, халқимизга биринчи навбатда нима керак? Бизга аввало тинчлик керак, омонлик керак. Бу дунёда ҳар бир инсон, ҳар бир оила ўзининг муқаддас орзу ва ниятларига етиш учун яшайди. Агар ҳар бир оила ўз нияти йўлида бир мушт бўлиб ҳаракат қилса, албатта, унга эришади. Бугун халқимиз ана шундай эзгу ниятлар билан яшаяпти. Биз шу йўлда доимо курашишимиз, қолаверса, бу курашнинг амалий томондан янада фойдали бўлишига ҳаракат қилишимиз керак.

Минг афсуски, сўнгги пайтларда дунёда, хусусан, ён-атрофимизда турли хавф-хатарлар кўпайиб бормокда. Эътибор беринг, бугунги кунда Бирлашган Миллатлар Ташкилоти Хавфсизлик Кенгашининг аъзоси бўлган кудратли давлатлар ўртасидаги зиддиятлар тобора кучайиб бормокда. Бу ҳолат эртага қандай салбий оқибатларга олиб келиши мумкин, деган савол туғилиши табиий, албатта. Бирлашган Миллатлар Ташкилоти Хавфсизлик Кенгашининг 5 та доимий ва 10 та янгиланиб турадиган аъзоси бор. Агар 5 та доимий аъзо келишиб, бир ёқадан бош чиқариб иш кўрмаса, бу қандай оқибатларга олиб келиши мумкин? Ана шу 5 та давлатда вето ҳуқуқи, ўзбекча айтганда, муайян қарорни қабул қилмаслик ҳуқуқи бор. Ветони тақик, десак, кўпчилик тушунмаслиги мумкин-у, лекин қабул қилмаслик, деб таърифласак, тўғрироқ бўлади.

Охириги йилларда ушбу давлатлардан биттаси муайян масаланинг ечими,

мисол учун, Украинада тинчликка эришиш бўйича бирон-бир таклиф берса, иккинчиси бунга қўшилмасдан, уни рад этмоқда. Агар БМТда ишлар шу тахлит давом этадиган бўлса, эртага дунёдаги вазият қандай бўлади?

Дунёда бутун инсониятнинг бошини қовуштирадиган, юзага келган турли можаро ва зиддиятларни ҳал қиладиган халқаро тузилма фақат ва фақат Бирлашган Миллатлар Ташкилоти бўлиши зарур. Бир вақтлар Миллатлар Лигаси деган халқаро ташкилот бўлган. Иккинчи жаҳон урушидан сўнг унинг негизида Бирлашган Миллатлар Ташкилоти тузилган. Лекин бугунги кунда БМТ томонидан қабул қилинаётган қарорларга унинг аъзолари итоат қилмаса, ҳамма фақат ўз манфаатини ўйласа, бу ҳолат охир-оқибатда мазкур ташкилотнинг обрўсизланишига олиб келмайдими?

Мана, кўряпмиз, дунёда турли салбий жараёнлар кузатилмоқда, хавф-хатарлар кучайиб бормоқда. Ана шундай вазиятда

бу нуфузли ташкилот ўз кучи – имкони-
ятларини ишга солиб, маҳкам туриб бу
воқеаларга ўз таъсирини ўтказиши, бир-
бирига яқин дўст, керак бўлса, қариндош
бўлган миллатлар ўртасидаги қарама-
каршиликларни бартараф этишда ўз ўрни
ва таъсирини кучайтириши даркор.

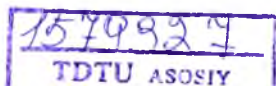
Шуларнинг барчасини ҳисобга ола-
диган бўлсак, бу борада Ўзбекистоннинг
сиёсати аниқ ва равшан. Бизнинг асо-
сий вазифаларимиздан бири – қўшни
давлатлар, бизга узоқ ва яқин бўлган
мамлакатлар билан тил топишиб яшаш,
ҳамкорликни ривожлантириш. Бу дунёда
уруш ўрнига ҳамкорлик, ҳамкорлик, яна
бир бор ҳамкорлик ҳукм суриши керак.

Иккинчидан, биз ҳар қандай тўқнашув
ва можарони фақат тинчлик йўли билан
ечиш, фақат сиёсий музокаралар йўли би-
лан ҳал этиш тарафдоримиз. Шундагина
турли уруш ва тўқнашувларнинг олдини
олиш, энди учкунланаётган зиддият ва
можароларни ўз вақтида бартараф этиш
мумкин.

Учинчи масала – Ўзбекистон ҳеч қандай сиёсий-ҳарбий блокларга қўшилмайди. Бу – бизнинг шиоримиз, десак, хато бўлмайди. Биз кимнингдир манфати учун йигитларимизни чет мамлакатларга юбормаймиз. Қаердадир тинчлик ўрнатиш баҳонасида сохта обрў топмоқчи бўлган баъзи бир «доҳий»ларнинг хатти-ҳаракатлари орқасидан болаларимиз ҳалок бўлишига асло йўл қўймаймиз.

Тўртинчидан, биз ўз она тупроғимизда, мамлакатимиз ҳудудида чет мамлакатларнинг ҳарбий базаларини жойлаштиришга ҳеч қачон рухсат бермаймиз.

Энг муҳими, ўзбек аскарларининг чет эллардаги ҳарбий ҳаракатларда қатнашишига ҳукуматимиз, Президент ҳеч қачон йўл қўймаслиги керак. Бу масала фақат менга, давлат раҳбарига тегишли эмас. Вақти келиб, менинг ўрнимга келадиган одам ҳам шу фикрни қулоғига қўрғошиндек қуйиб олиши шарт. Фақат ўз Ватанимизни ҳимоя қилиш, мамлакатимиз чегаралари дахлсизлигини таъмин-

лаш Президент учун ҳам, ҳарбий хизматчилар учун ҳам, ҳар қайси юртдошимиз учун ҳам муқаддас вазифа, шу билан бирга, инсоний бурчдир.

Мамлакатимизда яқинда бўлиб ўтган Президент сайлови олдидан вилоятларда, сайловчилар билан учрашувлар пайтида одамлар билан бу ҳақда кўп фикр алмашдик. Ҳар қайси раҳбар зиммасига қандай масъулиятни, вазифани олаётганини билиши, чуқур ҳис қилиши керак. Давлатнинг бўлғуси раҳбари 31 миллиондан зиёд халқнинг – насиб этса, аҳолимиз сони келгусида бундан ҳам кўпаяди – бутун эл-юртнинг тақдири, аввало, унга боғлиқ эканини чуқур англаши зарур.

Бу вазифага интиланган одам, авваламбор, мен мамлакатга раҳбарлик қилишга қодирманми ёки йўқми, бунинг учун менинг ақл-заковатим, билим ва тажрибам, салоҳиятим етарлими, деб ўзига савол бериши керак.

Хулоса шуки, агар сен одамларни севмасанг, халқингни, сенга ишонч билдир-

ган одамларни юрагингга яқин олмасанг, Президент бўлишга ҳақкинг йўқ.

Мен фақат Ўзбекистон эмас, бошқа давлатлар ҳақида гапирганда ҳам шу фикрларни эсдан чиқармаслик кераклигини айтмоқчиман. Нега деганда, Ўзбекистон мустақил давлат бўлиб бу дунёда бир ўзи яшамайди, ёлғиз бир ўзи ҳеч қачон ривожланмайди. Шундай экан, Ўзбекистоннинг атрофида қандай давлатлар, халқлар яшаётгани, уларнинг ҳам хоҳиши, керак бўлса, дунёқараши, орзу-интилишлари борлигини ҳисобга олишимиз лозим. Шундагина бизнинг бетакрор юртимизда тинчлик ва осойишталик барқарор бўлиши мумкин.

Бир сўз билан айтганда, халкимиз манфаати, унинг эртанги тақдирига дахлдор бўлган ҳар қандай қарорни қабул қилишда етти ўлчаб, бир кесишимиз зарур.

Мен Оллоҳнинг ўзи инсонни бахт учун яратган, деб кўп гапираман. Яратганимиз

инсонга ҳаёт ато этибдими, қолгани кўп жиҳатдан инсоннинг ўзига боғлиқ.

Мана, эътибор беринг, биз ҳақиқатан ҳам қандай гўзал бир юртда яшайпмиз. Бугун мамлакатимизнинг барча шаҳар ва қишлоқларида, ҳатто, энг чекка жойларида ҳам катта-катта ўзгаришлар бўляпти. Мисол учун, азим пойтахтимизнинг Эски шаҳар қисмида амалга оширилаётган ишларни кўз олдингизга келтиринг. Энди бу ҳудудни Эски шаҳар деган ном билан аташнинг ўзи ҳақиқатга тўғри келмай қолмоқда.

Яқинда мен Тошкент шаҳри сайловчилари вакиллари билан учрашиб, мулоқот қилганимда ҳам шу фикрни айтдим. Яъни, одамлар илгари қийналиб яшаган эски уйлар ўрнида замон талабларига ҳар томонлама жавоб берадиган муҳташам уй-жойларни барпо этяпмиз. Бу ишларни охирига етказиш учун бизга яна 6–7 йил муддат керак бўлади.

Мухтасар айтганда, озод ва обод юртда яшайдиган, янгича фикрлайдиган

одамларнинг уйлари ҳам, уларнинг ҳаёти, турмуши ҳам гўзал ва фаровон бўлиши керак.

Яқинда газеталаримизда бир яхши хабар эълон қилинди, лекин, афсуски, бу мавзу оммавий ахборот воситаларимизда етарли даражада кенг ёритилмади. Яъни, Бирлашган Миллатлар Ташкилоти кўмагида АҚШнинг Колумбия университети олимлари томонидан «Дунёнинг энг бахтли мамлакатлари» деган мавзуда тадқиқот ўтказилди ва унинг натижалари матбуотда эълон қилинди. Ана шу тадқиқот натижасига кўра, Ўзбекистонимиз 158 мамлакат орасида 44-ўринни, Мустақил Давлатлар Ҳамдўстлиги давлатлари ўртасида эса биринчи ўринни эгаллаган.

Бизнинг жаҳон миқёсида ана шундай натижага эришишга, шундай юксак маррага кўтарилишга қурбимиз етгани, мустақиллик йилларида мамлакатимиз нақадар улкан ривожланиш йўлини босиб ўтганини, қандай эзгу мақсадларни

рўёбга чиқараётганимизни яққол кўрсатади.

Ўзбекистон иқтисодиёти сўнгги йилларда, жаҳон молиявий-иқтисодий инқирозининг салбий таъсирига қарамасдан, 8 фоиздан кам бўлмасдан ўсаётгани ҳам шунинг далилидир.

Бошқалар ҳавас қилаётган бундай кўрсаткичларга эришиш осон бўлгани йўқ. Бунинг учун биз мустақилликнинг биринчи йилларидан бошлаб чуқур тайёргарлик кўрганмиз. Биз олдимизга аниқ мақсадлар қўйганмиз. Шу мақсад йўлида бугун эришаётган натижаларимиз дунё аҳлини ҳайратда қолдираётгани ҳеч кимга сир эмас. Ҳеч бир ишда шошилмасдан, айти пайтда сусткашликка йўл қўймасдан, фақат ва фақат ўзимизнинг кучимизга ишониб, таяниб яшашимиз керак. Ана шунда биз, албатта, ўз мурод-мақсадимизга етамиз.

Ўзбекистон – келажаги буюк давлат. Бу замин оддий юрт эмас, Оллоҳнинг назари тушган юрт. Фақат барчамиз эрталаб

пок бўлиб, Яратганимиздан сўрашимиз керак. Эл-юртимизни ўз паноҳида қандай асраб келаётган бўлса, бундан кейин ҳам марҳаматини биздан дариғ тутмасин, энг муҳими, йўлимизни доимо очиб берсин, барча ютуқларимизда ўзи мададкор бўлсин!

Каримов, Ислом

К 25 Инсон, халқ ва миллат хотира билан тирик ва барҳаётдир / И. Каримов. – Тошкент: «Ўзбекистон», 2015. – 40 б.

ISBN 978-9943-28-321-3

УУК: 323(575.1)(042.3)

КБК 66.3(5У)

Расмий нашр

Ислом Абдуганиевич Каримов

**ИНСОН, ХАЛҚ ВА МИЛЛАТ
ХОТИРА БИЛАН
ТИРИК ВА БАРҲАЁТДИР**

Нашр учун масъул *И. Аҳмедов*
Бадий муҳаррир *Ш. Ходжаев*
Техник муҳаррир *Т. Харитонов*
Кичик муҳаррир *Д. Холматова*
Мусаххих *С. Салоҳутдинова*
Компьютерда тайёрловчи *Л. Абкеримова*

Нашриёт лицензияси АІ № 158, 14.08.2009.

Босишга 2015 йил 19 майда рухсат этилди. Офсет қоғози.
Қоғоз бичими 70x90^{1/32}. «Таймс» гарнитурда офсет усулида
босилди. Шартли босма табоғи 1,46. Нашр табоғи 1.18.
Нухсаси 2000 (1 завод). Буюртма № 15-416.

Ўзбекистон Матбуот ва ахборот агентлигининг
«Ўзбекистон» нашриёт-матбаа ижодий уйи.
100129, Тошкент, Навоий кўчаси, 30.

e-mail: uzbekistan@iptd-uzbekistan.uz

www.iptd-uzbekistan.uz